

Кредитні кризи та проблеми банківського кредитування

Олександр Синюта
Національний Авіаційний Університет
Київ, Україна

Анотація. Вивчено специфіку банківського кредитування в умовах сучасної економіки України, досліджено актуальні проблеми, які стримують розвиток банківського кредитування. Розглянуто тенденцію надання кредитних коштів за секторами економіки та проаналізовано динаміку виданих кредитів відповідно до строків погашення. Визначено проблематичні питання взаємовідносин між банківськими установами та позичальниками та шляхи їх вирішення. Використано метод аналітичного вирівнювання для прогнозування ризиків неповернення кредитних коштів суб'єктами господарювання різних галузей. Визначено основні типи економіко-математичних моделей у галузі кредитування.

Ключові слова: стан та перспективи розвитку банківського кредитування, модель прогнозування ризиків неповернення кредитних коштів, частка кредитів, строки погашення, кредитна заборгованість, банківські установи.

Credit Crises and Bank Lending Issues

Oleksandr Syniuta
National Aviation University
Kyiv, Ukraine

Abstract. The specifics of bank lending in the conditions of the modern economy of Ukraine have been studied, the actual problems that restrain the development of bank lending are investigated. The tendency of granting of credit funds according to the sectors of economy is considered and the dynamics of loans issued according to maturities is analyzed. The problematic issues of relations between banking institutions and borrowers and ways of their solution are determined. The method of analytical alignment was used to predict the risks of non-repayment of credit funds by economic entities of different branches. The basic types of economic and mathematical models in the field of lending are determined.

Key words: state and prospects of development of bank lending, model of forecasting risks of non-repayment of loans, share of loans, maturity, credit indebtedness, banking institutions.

Вступ

На розвиток економіки кожної країни значно впливає ступінь розвитку банківської системи. Після світової кризи 2008 року відбувся значний розвиток у системі кредитування. В цей період банківська сфера стає основною рушійною силою розвитку економіки. Головною функцією банківської сфери є зосередження тимчасово вільних коштів з ціллю трансформації їх у робочий капітал. На сьогодні кредити застаються основним прибутком для банків України. Комерційні банки мають вплив на розвиток національної економіки завдяки придбанню вільних ресурсів на кредитному ринку та подальшою їх реалізацією суб'єктам господарювання. Завдяки банківському кредитуванню можуть забезпечуватися

потреби як юридичних, так і фізичних осіб. Саме тому теперішній стан банківського кредитування є значущим як для національної економіки, так і для підприємств (Сологуб, 2017).

За останні роки Україна дедалі більше відчуває проблеми у сфері кредитування. Разом зі збільшенням обсягів виданих кредитів збільшується і кількість прострочених позичальниками кредитів, що в свою чергу збільшує потребу грошових ресурсів, і як наслідок, призводить до зростання кредитних відсоткових ставок.

На сучасній стадії економічного розвитку України одним із важливих методів виходу нашої країни з періоду застою є вдосконалення банківської сфери. Збільшення результативності сектору банківських операцій країни є одним з найважливіших та найскладніших питань, які піднімаються сьогодні, адже структура банківської сфери зазнала значних змін на ринку кредитування. Це є незаперечним наслідком недавньої економічної кризи, яка підірвала економічні взаємовідносини між банківськими установами та суб'єктами господарювання і значно вплинула на структуру кредитного портфеля банків України (Мишкін, 2008).

Суть грошово-кредитної кризи полягає у поглибленому розладі грошово-кредитної системи, вимушеному і лише короткочасному вирішенню її розбіжностей.

Такі кризи проявляються у вигляді швидкого зменшення банківського кредиту, стрімкого зростання відсоткової норми, динамічного вилучення депозитів з банківських установ та банкрутство більшості банків, зниження курсів цінних паперів, ліквідності підприємств, а їх передумовами є циклічні кризи перевиробництва і дефіциту виробництва, загострення розладу процесу відтворення. Значні відхилення у грошово-кредитній сфері спричиняються впливом урядів найрозвиненіших країн, війнами, стихійними лихами, значними бюджетними дефіцитами, перетворення основних принципів чинної економічної системи та ін. Існує поділ на циклічні та грошово-кредитні кризи (Chemin, 2009).

Циклічні кризи є передумовою і разом з тим формою вияву торгових, промислових, фінансових криз, на їх основі здобувають свій розвиток та загострюють їх. При надмірному виробництві товарів поглиблюються проблеми з їх продажу, ускладнюється кругообіг капіталу (оскільки уповільнюється перетворення капіталу з товарів у грошову форму). Це гальмує потік грошових коштів до виробничих компаній, що унеможлиблює своєчасні розрахунки за борговими зобов'язаннями, виплату заробітної плати працівникам та ін. Попит на грошові кошти зростає, а банківські установи заморожують надання кредитів, це зумовлює значний ріст позичкового відсотка, а також кризу платоспроможності (а саме, постійна неплатоспроможність розрахунків серед промислових компаній, а також розрахунків з банками). Банківські установи стають неспроможними сплачувати відсоткові кошти за депозитами, а це спричиняє масове вилучення вкладів і ліквідації найслабших банків.

Криза банківського сектору спричиняє фінансову кризу та кризу фондових бірж. Разом з тим, криза цінних паперів, як правило, зумовлює грошово-кредитну кризу. Так, у США в 1974—1975 рр. під час кризи, внаслідок грандіозного знецінення, близько 7 млн акціонерів втратили свої акції, а в період кризи 2002 р. акціонерами було втрачено до 10 млрд дол. (Collier & Hampshire, 2010). В Україні грошово-кредитна криза, що відбувалася в 90-х роках ХХ ст. мала циклічний характер. Характерними формами її прояву була проблема неспроможності

розрахунків і масова неплатоспроможність підприємств, нестача грошового капіталу, великі кредитні відсотки, ліквідація багатьох банків тощо.

Незалежно від економічних криз, грошово-кредитні кризи виникають у сфері кругообігу грошових коштів та у сфері аналогічних фінансово-кредитних установ. Їх передумовами є надзвичайно високі дефіцити державних бюджетів, зниження платіжного балансу, стихійні лиха, війни, руйнування законів функціонування і розвитку фінансової сфери, що зумовлюється недоцільними змінами законодавства, неадекватними методами грошово-кредитного державного регулювання. Судячи з цього критична неузгодженість грошово-кредитної системи може починати здійснюватися також за економічного підйому. З часом, грошово-кредитні кризи поглиблюють розлади процесу державного відтворення капіталу, загострюють циклічні кризи.

Економіка України за останні роки переживає складний процес відновлення виробничого сектору. Незначна тенденція до зростання залежить частково від спроможності банківської системи забезпечити необхідність підприємств грошовими коштами у вигляді кредитних ресурсів. Одночасно з тим, тенденції проведення кредитних операцій установами банків демонструють прояв певних складнощів кредитування для забезпечення суб'єктів господарювання додатковими фінансовими ресурсами.

Проте, у III кварталі 2017 року банки почали активніше кредитувати як домогосподарства, так і корпорації. Приплив депозитів фізичних осіб сповільнився, а коштів бізнесу – пришвидшився, переважно завдяки зростанню надходжень від експорту. Банки, насамперед державні, знизили ставки за гривневими депозитами для населення, що приведе в майбутньому до збільшення активів банківських установ і надасть можливість апелювати більшою сумою кредитних коштів, але в IV кварталі 2017 року цей процес може сповільнитися внаслідок підвищення облікової ставки Національного Банку України. Протягом 2017 року відсоток за кредитами суттєво не змінився (Огляд банківського сектору, 2017).

Націоналізація Приватбанку зменшила число системних ризиків в банківському секторі, але одночасно з тим дала розвиток новим викликам для держави як власника бізнесу. Існує повна згода усіх зацікавлених сторін щодо необхідності істотного зниження частки держави у банківському секторі. Завершене «Велике банківське очищення», а склад банківської галузі надалі повинен характеризуватися тільки ринковими відносинами. Корпоративна ділянка містить високу частку кредитних коштів. Нарівні із високою часткою NPL¹ та високими юридичними ризиками це гальмуватиме активне відновлення нового кредитування. Домогосподарства практично не включають у свій капітал кредитні кошти. На даний час найбільше відновлюється споживче кредитування. Проте основний потенціал лежить у довгостроковому кредитуванні. Для виконання цього процесу заважатимуть тільки юридичні ризики (Сологуб, 2017).

Ціллю даної статті є аналіз факторів, які впливають на кредитування банківськими установами, і знаходження заходів щодо підвищення ефективності кредитного забезпечення в Україні.

Автором статті вперше здійснюється розробка математичної моделі прогнозування ризиків неповернення кредитних коштів, враховуючи прогнозування на наступний період.

Задачі дослідження. Завданням роботи є обробка статистичної інформації Національного Банку України, вивчення проблем банківського кредитування,

¹Частка поганих кредитів

дослідження можливостей їх вирішення та використання результатів у практичній діяльності.

Актуальність роботи пов'язана із проблематикою в області банківського кредитування в Україні та створення умов, що сприяють нормальному розвитку та ефективному функціонуванню суб'єктів господарювання, а також забезпечення населення необхідними фінансовими ресурсами для їх господарської діяльності.

Основною проблемою банківського кредитування є високий ризик, який супроводжується методикою надання і повернення позичальником кредитів, одержаних від банківських установ. При розгляді даної проблематики зі сторони банківської системи, слід відзначити, що невисокий обсяг кредитування – це наслідок проблематики виробничого сектору. Для банків, однією з проблем є ризику, пов'язані з корпоративним керуванням, а саме проблема навмисного неповернення кредитів, злочинства і шахрайства.

Існують і інші проблемні питання, які виникають на загальнодержавному рівні:

- Вагома частка валютного та кредитного банківських ризиків виникає внаслідок значного рівня доларизації активів банківської галузі;
- Існує операційний та регуляторний ризик, що виникає завдяки політичній нестабільності та перемінного законодавчого середовища;
- Ризик ліквідності виникає внаслідок збільшення частки короткострокових кредитів та виникнення ризиків їх дострокових вимог, обмеженої спроможності реструктуризації зовнішньої заборгованості;
- Складовою ризику є збереження значної частки незайнятих активів внаслідок відстрочених кредитних ризиків у перебігу реструктуризації банками наявної проблемної заборгованості;
- Гальмівним фактором є надзвичайно низький рівень довіри внутрішніх та закордонних інвесторів та кредиторів до державної банківської системи, що створює обмеження в можливості банків привертати додаткові грошові кошти на фінансових ринках;
- Негативним чинником є низький рівень фінансової протекції транснаціональними банківськими компаніями своїх дочірніх українських банків, через значні фінансові та валютні ризики, а також через складнощі з ліквідністю безпосередньо в самих материнських компаніях.

Огляд літератури

Проблематика розвитку кредитування у банківській сфері досліджена в роботах таких закордонних і українських науковців, як: Е. Долана (1994), П. Роуза (1997), С. Ілляшенка (2003), О. Заруби (1984), Ю. Масленченкова (1997), М. Пуховкіної (2004), І. Лютого (2010) та багатьох інших. Незважаючи на чималий внесок вказаних авторів у розвиток банківського кредитування, проблеми сьогоденної банківської сфери залишаються вирішеними не до кінця, стан кредитування диференціюється і виникають нові питання, вирішення яких потребує нових розробок.

Дослідженню ризиків при кредитуванні сприяють праці вітчизняних вчених-економістів І. Гуцала (2011), А. Мороза (2002), В. Сусіденка (1999), Я. Чайковського (2005) та інших.

У вітчизняній та закордонній науковій літературі розрізняються різні аспекти споживчого кредитування. Цю проблематику досліджували А. Даниленко (2005), А. Міщенко (2013), А. Уляновський (2012), В. Базилевич (2008), В. Василенко (2002), Д. Гриньков (2008), І. Блідченко (2010), Т. Павлюченко (2016). У роботах науковців

висвітлено зміст і головні засади споживчого кредитування, окреслено головні напрями його розвитку в Україні. Однак потребують подальшого дослідження і вивчення особливості організації споживчого кредитування в умовах сучасної економічної та політичної ситуації в Україні.

Методологія

Вивчено специфіку банківського кредитування в умовах сучасної економіки України шляхом систематизації статистичної звітності Національного Банку України (Бюлетень Національного банку України, 2010-2017), досліджено актуальні проблеми, які стримують розвиток банківського кредитування (Сологуб, 2017). Розглянуто тенденцію надання кредитних коштів за секторами економіки та проаналізовано динаміку виданих кредитів відповідно до строків погашення, шляхом вивчення періодичних видань НБУ (Огляд банківського сектору, Листопад 2017). Визначено проблематичні питання взаємовідносин між банківськими установами та позичальниками та шляхи їх вирішення (Freedman, 2010). Використано метод аналітичного вирівнювання для прогнозування ризиків неповернення кредитних коштів суб'єктами господарювання різних галузей. Для цього використано метод аналітичного вирівнювання (Король, 2010). Визначено основні типи економіко-математичних моделей у галузі кредитування, які досліджувалися вченими Chiappori, (1995), Freedman (2010), Prisman (2006), Вишняков (1999), Конюховский (2001).

Результати

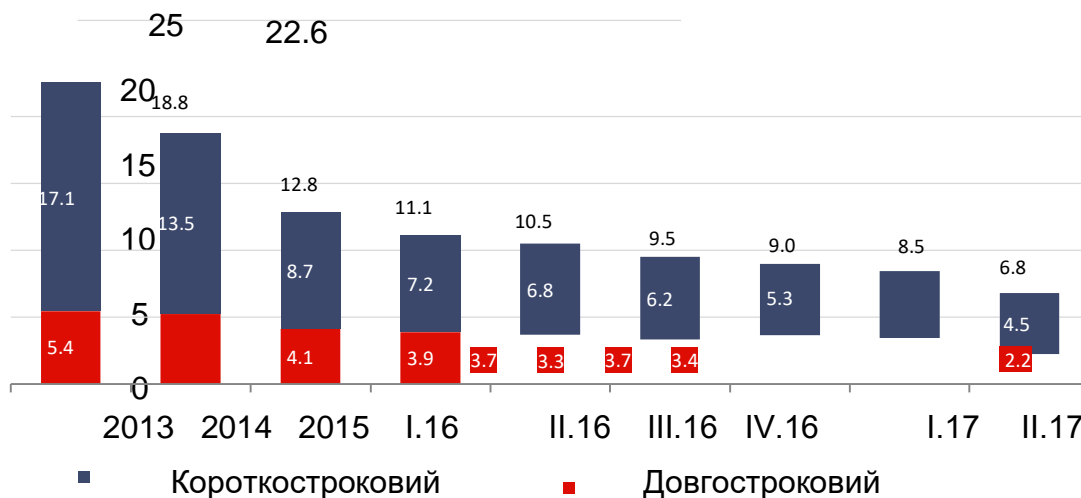


Рис.1. Валовий зовнішній борг банків, млрд. дол. США*

*- дані взяті з джерела (Огляд банківського сектору. Листопад 2017)

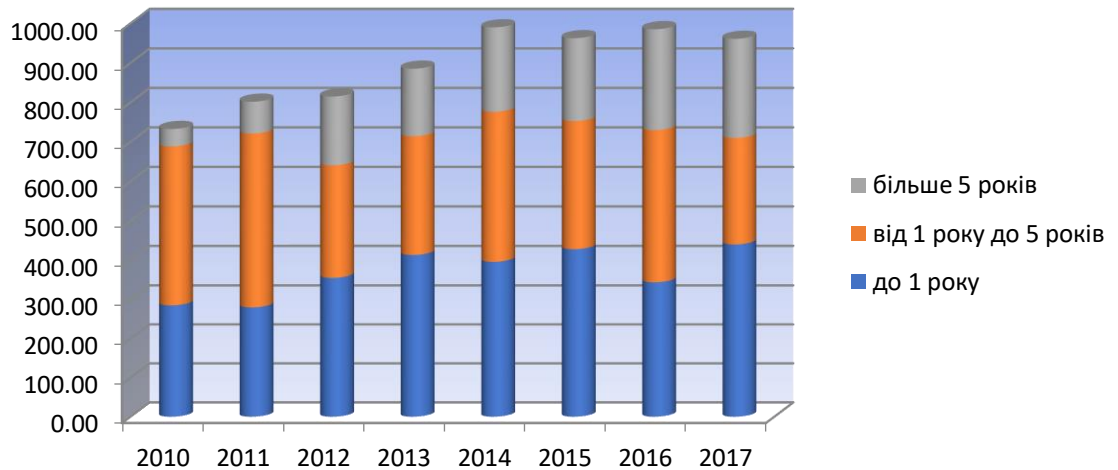


Рисунок 2. Частка наданих кредитів відповідно до строків погашення*
*- дані взяті з джерела (Бюлетень Національного банку України, 2010-2017)

Таблиця 1. Динаміка кредитних коштів за секторами економіки, млрд. грн.*
*- таблиця зведена автором (Грошово-кредитна та фінансова статистика, 2010-2017).

Показник	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Вересень 2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Усього	732,82	801,81	815,14	885,43	990,05	962,67	985,44	961,11
Нефінансові корпорації ²	500,96	575,54	605,43	691,9	778,84	787,8	822,11	796,52
Домашні господарства ³	209,54	201,22	187,63	193,53	211,21	174,87	163,33	164,59
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Темпи зростання кредитів, %	98,23	109,41	101,66	108,62	111,82	97,23	102,37	97,53
Зміна у річному обчисленні ⁴ , %								

²Нефінансові корпорації – корпорації (державні, приватні, під іноземним контролем), основним видом діяльності яких є виробництво товарів чи надання нефінансових послуг.

³ Домашні господарства – наймані працівники, роботодавці, самостійно зайняті працівники, одержувачі пенсій, одержувачі доходу від власності та інших трансфертів.

⁴ Зміна в річному обчисленні за скоригованими щомісячними даними *atē* 12-місячною процентною зміною у звітному періоді, що розраховується за щомісячними фінансовими операціями та непогашеними залишками на початок кожного місяця.

- Нефінансові корпорації, %	8,4	14,9	5,2	14,1	-15,1	-	18,4	-2,2	-3,3
- Домашні господарства, %	-13,1	-4	-6,8	3,1	-17,7	-	33,5	-12,6	-0,8

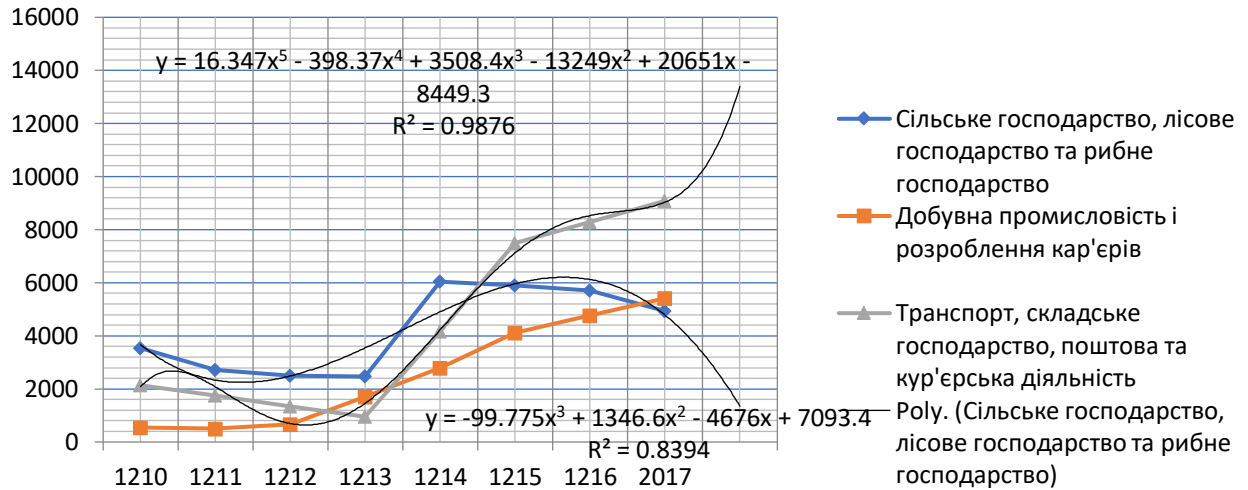


Рисунок 3. Рівняння лінії тренда у графічному та аналітичному виразі для обсягів кредитної заборгованості за сферами економічної діяльності^{5*}

*- розроблено автором

Таблиця 2. Надані кредити, видані нефінансовим корпораціям (крім Національного Банку України) за строками погашення*.

На кінець періоду	Усього, млрд. грн.		у тому числі за кредитами					
			до 1 року		від 1 року до 5 років		більше 5 років	
	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2010	732,82	100	285,7998	39	403,051	55	43,9692	6
2011	801,81	100	280,6335	35	440,9955	55	80,181	10
2012	815,14	100	356,054	44	284,82	35	174,27	21
2013	885,43	100	413,997	47	300,83	34	170,61	19
2014	990,05	100	396,654	40	379,83	38	213,57	22

⁵Розроблено автором

2015	962,66	10 1	428,58	4 5	324,5	34	209,58	2 2
2016	985,44	10 0	344,88	4 5	385,49	37	255,07	1 8
2017 ⁶	961,11	10 0	440,61	4 6	269,6	35	250,9	1 9

*- таблиця зведена автором (Грошово-кредитна та фінансова статистика, 2010-2017).

Таблиця 3. Прострочені кредити, надані нефінансовими корпораціями за видами економічної діяльності, млн. грн.*

Види економічної діяльності	121 0	121 1	121 2	121 3	121 4	1215	1216	Вересень 2017
Усього, млн. грн.	665 76	547 49	516 92	514 27	953 24	1570 57	1600 13	16218 7
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство, млн. грн.	352 6	272 3	250 7	246 7	604 0	5893	5 715	4 936
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів, млн. грн.	534	508	668	170 7	278 6	4109	4 761	5 413
Транспорт, складське гос-подарство, поштова та кур'єр-ська діяльність, млн. грн.	214 2	174 4	133 9	954	417 2	7501	8 293	9 084

*- таблиця зведена автором (Грошово-кредитна та фінансова статистика, 2010-2017).

Обговорення

Внаслідок конвертації міжбанківських кредитів материнських банків у капітал в II кварталі валовий зовнішній борг банків зменшився на 1.7 млрд дол. США (Рис.1.) (Огляд банківського сектору. Листопад 2017).

Оскільки, стабільного економічного зростання країни не можливо досягнути без цілеспрямованого регулювання кредитних потоків, забезпечення інвестицій у виробничу сферу, стабільного зниження відсоткових ставок, кредитна діяльність є незаперечною складовою ефективною діяльністю банківської системи. Розглянемо динаміку кредитних коштів, наданих комерційними банками в розрізі секторів економіки (табл.1).

Кредити, надані резидентам депозитними корпораціями (банками), на кінець вересня 2017 року становили 961 млрд грн, що відповідає 97,53% відносно грудня 2016 року. Темпи приросту кредитів, наданих нефінансовим корпораціям, зменшилися на 3,3% станом на вересень 2017 року, враховуючи річну зміну, розраховану з урахуванням щомісячних фінансових операцій та непогашених

⁶Станом на кінець вересня 2017 року.

залишків на початок кожного місяця, а темпи приросту кредитів, наданих домашнім господарствам – на 0,8%. Тенденції зображені у даній таблиці свідчать, що в 2017 році відбулося деяке скорочення обсягів наданих кредитів.

Посилення економічного значення акціонерних банків на даний час визначається і в збільшенні поля їхньої діяльності й у розвитку нових типів та форм надання фінансових послуг. Сьогодні державні та приватні банківські установи в більшості держав здатні запропонувати своїм клієнтам біля 300 видів банківських послуг. Банки по-іншому спонукають ініціативу організацій, підприємств і кооперативів у стимулюванні технологічного рівня виробництва, у зростанні виготовлення нових високоефективних видів товарів. Стимулюють надання різнобічних послуг населенню, виробництво товарів на експорт і для населення, але у більшості випадків, це відбувається за допомогою кредитного механізму (Everett, 2010). Як видно з Таблиці 1, банки України надають перевагу кредитуванню підприємств, що виготовляють товари або надають нефінансові послуги, залишаючи бізнес зі споживчого кредитування, який може бути більш прибутковим.

Зі сторони заборгованості за кредитами, можна прослідкувати тенденцію до постійного зростання прострочених кредитів. Так, у період з грудня 2016 по вересень 2017 року, вона зросла до 162187млн грн. (Табл. 3).

Позитивною подією у сфері надання кредитів суб'єктам господарювання є тенденція до постійного зростання довготермінового кредитування банківськими установами (табл. 2). Зростання попиту на банківські послуги та зменшення відрахувань до резервів дозволить банкам відновити прибуткову діяльність та компенсувати збитки I півріччя 2017 року.

Частка прострочених кредитів відповідно до строків погашення зображено на рисунку 2.

Короткотермінові позики займають міцну позицію у сфері банківського кредитування, що пов'язано з меншими ризиками надання кредитів, проте кредити, надані на термін більше ніж 5 років забезпечують економічний розвиток галузі в довгостроковій перспективі. Станом на вересень 2017 року прослідковується постійне зростання частки довготермінових кредитів у банківській сфері.

Таким чином, щоб банківські установи надали перевагу довгостроковому кредитуванню, порядок взаємовідносин між господарствами і банківськими установами має вирішувати подані проблематичні питання:

- 1) стандарти бухгалтерського обліку і фінансової звітності в банківській сфері та в інших галузях економіки мають наближатися до міжнародних стандартів;
- 2) потрібно удосконалити порядок вимог погашення кредитної заборгованості;
- 3) необхідно удосконалити механізм застави, особливо змінити механізм роботи із заставою при банкрутстві організації;
- 4) змінити механізм вимоги застави при ординарному невиконанні зобов'язань, коли це не пов'язано з банкрутством організації.

На сьогодні для зростання частки довгострокових позик серед комерційних банків потрібно наступне:

- вирішити питання спрощення механізму створення обов'язкових резервів та зниження рівня оподаткування доходів;

- створити умови для нагромадження у банківських установах вагомих вкладів, що надасть необхідний об'єм кредитних коштів, котрі повинні надавати банки.

Щоб вирішити дані питання, потрібно спонукати створення термінових депозитів шляхом різноманітності норм обов'язкових резервів в залежності від вмісту депозиту, зменшення податку на прибуток за процентами на термінові депозити.

Динаміка кредитної заборгованості суб'єктів господарювання у розрізі економічної діяльності подана у таблиці 3 на прикладі трьох галузей.

Виходячи з даних таблиці 3 побудуємо математичну модель прогнозування ризиків неповернення кредитних коштів суб'єктами господарювання різних галузей. Для цього використаємо метод аналітичного вирівнювання. Його суть полягає у тому, що фактичні значення динамічного ряду замінюють теоретичними, які розраховуються на основі рівняння регресії, тобто на основі фактичної лінії ряду динаміки. Виходячи з цього визначається математична функція – “трендова крива” (лінійна, експоненційна, показова, параболічна та ін.), яка описує основну тенденцію (Король, 2010).

Розподіл даних обсягів кредитної заборгованості за роками екстраполюється поліномом третього і п'ятого степеня, визначеним методом найменших квадратів зі значенням вірогідності апроксимації 0,9876– вірогідність прогнозу 98,8% і 0,8394 – вірогідність прогнозу 84% (Рис. 3).

Якщо заборгованість, наприклад, сільськогосподарських підприємств на вересень 2017 року складає 4936млнгрн, а заборгованість підприємств аналогічної сфери діяльності Банку А становить 5млнгрн, то частка кредитної заборгованості Банку А у сфері сільського, лісового та рибного господарства становить 0,1%. Щоб спрогнозувати рівень кредитної заборгованості в даній сфері у наступному періоді, слід використати поліноміальну лінію тренду, описану рівнянням $y = -9,775x^3 + 1346,6x^2 - 4676x + 7093,4$. Отримаємо показник заборгованості, що становитиме 1228млнгрн із ймовірністю 84%. Використовуючи частку кредитної заборгованості Банку А, визначаємо значення простроченої суми кредитів, наданих нефінансовим корпораціям на 2018рік, яка становитиме 1,2 млн грн.

Оскільки прогнозована сума кредитної заборгованості в галузі сільського господарства значно нижча фактичної суми в попередньому періоді, слід прийняти рішення про доцільність надання кредиту суб'єкту господарювання після вивчення його фінансової звітності та якості менеджменту, аналізу фінансових звітів і рахунків, а також на забезпечення ліквідною заставою (Чайковський, 2005).

При вивченні досліджень використання економіко-математичних моделей у галузі кредитування, з'ясовано, що для визначення відносин “Клієнт-банк” найбільше залучаються такі типи моделей:

- виробничо-організаційні моделі – для моделювання діяльності банківської системи як системи в конкурентному середовищі, що виробляє товар – гроші та кредити, а також системи, що має ієрархічну структуру (Chiаррогі, 1995).

- оптимізаційна модель розподілу банківського портфеля – це модель, призначена для управління запасами (активами та пасивами, кредитами тощо) (Конюховский, 2001).

– мультиплікативні стохастичні моделі поведінки вкладника – це моделі, призначені для відтворення стохастичних фінансових потоків банківської установи (Freedman, 2010).

– динамічні моделі – це моделі, розроблені для вивчення методики залучення коштів фінансовою установою, основою яких є апарат матричних різницевих рівнянь (Prisman, 2006).

Висновки

У роботі розглянуто сучасний стан банківської сфери в Україні. Встановлено, що існує тенденція до зростання довготермінового кредитування банківськими установами.

Державні заходи регулювання банківських кредитів повинні бути направлені на підтримання й розвитку даної динаміки, що включає спрощення механізму створення обов'язкових резервів та зниження рівня оподаткування доходів, а також забезпечення умов для нагромадження у банківських установах депозитних вкладів.

При прийнятті рішення про доцільність надання кредиту суб'єкту господарювання слід враховувати не тільки забезпечення його ліквідною заставою, але і враховувати його фінансову звітність та якість менеджменту, аналіз фінансових звітів і рахунків.

Використано метод аналітичного вирівнювання для прогнозування ризиків неповернення кредитних коштів суб'єктами господарювання різних галузей. З одержаних результатів і проведеного дослідження випливає, що розроблена аналітична модель прогнозування ризиків неповернення кредитних коштів може бути застосована для інших комерційних банків.

Список використаної літератури

- Barasinska, N. (2009). *The Role of Gender in Lending Business: Evidence from an Online Market for Peer-to-Peer Lending*. The New York Times. Berlin.
- Berger, S. C., & Gleisner, F. (2009). Emergence of Financial Intermediaries in Electronic Markets: The Case of Online P2P Lending. *BuR - Business Research, Official Open Access Journal of VHB*, 2(1), 39-65.
- Chemin, M., & De Laat, J. (2009). *Can Warm Glow Alleviate Credit Market Failure? Evidence from Online Peer-to-Peer Lenders*. papers.ssrn.com. Montreal. Retrieved from: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1461438
- Chiappori, P. A. (1995). Spatial competition in the banking system. Localization and regulation in interest rates. *European Economic Review*, 39(5).
- Collier, B., & Hampshire, R. (2010). Sending Mixed Signals: Multilevel Reputation Effects in Peer-to-Peer Lending Markets. *ACM Conference on Computer Supported Cooperative Work*. Savannah, Georgia: ACM, pp. 1-10.
- Dhand, H., Mehn, G., Dickens, D., Patel, A., Lakra, D., & McGrath, A. (2008). *Internet Based Social Lending*. Communications of the IBIMA, 2, 109-114. Retrieved from: <http://www.doaj.org/doaj?func=abstract&id=564232>
- Everett, C. R. (2010). *Group membership, relationship banking and loan default risk: the case of online social lending*. Group, West Lafayette, IN. Retrieved from: <http://ssrn.com/abstract=1114428>
- Freedman, S., & Jin, Ginger Zhe (2010). *Learning by Doing with Asymmetric Information: Evidence from Prosper.com*. College Park, MD. Retrieved from: <http://kuafu.umd.edu/~ginger/research/Freedman-Jin-Feb2010.pdf>

- Frerichs, A., & Schumann, M. (2008). *Peer to Peer Banking – State of the Art*. Göttingen.
- Galloway, I. (2009). *Peer-to-Peer Lending and Community Development Finance. Community Development Investment Center Working Paper*. San Francisco: Federal Reserve Bank of San Francisco. Retrieved from: <http://ideas.repec.org/p/fip/fedfcw/2009-06.html>
- Garman, S. R., Hampshire, R. C., & Krishnan, R. (2008). Person-to-Person Lending : The Pursuit of (More) Competitive Credit Markets. *Twenty Ninth International Conference on Information Systems*. Paris: Association for Information Systems, p. 17.
- Greiner, M. E., & Wang, H. (2009). The Role of Social Capital in People-to-People Lending Marketplaces. *Thirtieth International Conference on Information Systems*. Phoenix: Association for Information Systems, p. 18.
- Prisman E. (2006). A general model of the banking firm under conditions of monopoly, uncertainty and resource. *Journal of Monetary Economics*, 17 (2).
- Бюлетень Національного банку України 2010-2017.*
- Вишняков И. В. (1999). *Экономико-математические модели оценки деятельности коммерческих банков*. Спб. : Питер, 284 с.
- Гончаренко В. (2005). Кредитна операція: принципи фінансово-господарського механізму та проблеми відродження в Україні. *Банківська справа*, 3, 83–90.
- Грошово-кредитна та фінансова статистика* [Електронний ресурс] // Національний банк України. – Режим доступ: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65833&cat_id=44578.
- Долан, Э. Дж., Линдсей, Д. Е. (1994). *Микроэкономика*. Москва.
- Жаліло, Я. А., Покришка, Д. С., Белінська, Я. В. та ін. (2010). *Економіка України після кризи: орієнтири стратегічних реформ* (за ред. Я. А. Жаліла). К.: НІСД, 104 с.
- Жукова, Н. (2006). Особливості кредитування комерційними банками суб'єктів господарювання в Україні. *Банківська справа*, 2, 65–72.
- Заруба, О. (1984). *Економія і економіка*. Київ: Наукова думка, 159 с.
- Ілляшенко, С. (2003). *Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи*. Суми: ВТД "Університетська книга", 278 с.
- Коваленко, І. (2009). Проблеми та перспективи банківського кредитування аграрної галузі регіону. *Банківська справа*, 5, 73–86.
- Колосова, В. П. (2002). Особливості кредитування світовим банком країні з перехідною економікою. *Фінанси України*, 8, 48–53.
- Конюховский, П. В. (2001). *Микроэкономическое моделирование банковской деятельности (Серия: Ключевые вопросы)*. Спб.: Питер, 224 с.
- Король, С. (2000). *Экономико-математические методы и модели. Выполнение расчетов в EXCEL: учеб. пособ. для вузов*. М.: ЗАО "Финстатинформ", 136 с.
- Кравченко, А. С. (2011). *Оптимізація банківських кредитних ставок : автореф. дис. канд. екон. наук*. К., 21 с.
- Кривоног, О. Л. (2005). Банківське кредитування малих підприємств. *Фінанси України*, 8.
- Лютій, І. О., Версаль, Н. І., Любкіна, О. В., Рожко, О. Д. (2010). *Гроші та кредит: підручник*. К.: ВПЦ «Київський університет», 559 с.

- Масленченков, Ю. С. (1997). *Финансовый менеджмент в коммерческом банке. Книга 3. Технология финансового менеджмента клиента*. Москва: Издательство «Перспектива», 221 с.
- Мишкін, Ф. (2008). *Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків*. К., 763 с.
- Огляд банківського сектору*. Випуск 5. Листопад 2017, с. 8. Національний банк України. [Електронний ресурс]: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=37591358
- Петрук, О. М. (2004). *Банківська справа: Нач. посіб. (за ред. Ф.Ф. Бутинця)*. К.: Кондор, 461с.
- Пуховкіна, М. Ф., Савлук, М. І., Мороз, А. М. та ін. (2004). *Гроші та кредит: підручник (за заг. ред. Савлука М. І.)*. 3-тє вид., перероб. і доп. К., 598 с.
- Роуз, П. С. (1997). *Банковский менеджмент: Предоставление финансовых услуг*. Издательство: Дело.
- Сологуб, Д. (2017). Заступник Голови НБУ. *Конкурентне середовище у банківському секторі: Красвид після битви*. CIS Bankers T10 Forum Київ, 3 березня 2017 року, с.12.
- Уваров, К., Куценко, О. (2005). Методичні рекомендації щодо організації систем ризик-менеджменту в банках України: орієнтир на майбутнє. *Вісник Національного банку України*, 1, 60–62.
- Чайковський, Я. (2005). Сучасний стан та перспективи розвитку банківського кредитування. *Банківська справа*, 2, 36–47.